

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA TĚLESNÉ VÝCHOVY A VÝCHOVY KE ZDRAVÍ

Ochrana zdraví před návykovými látkami

Právo pro učitele výchovy ke zdraví

seminární skupina č.: 1

Vypracovala: **Lucie Kropáčková**

Místo, datum: Brno, 5. 1. 2023

Úvod

Pro svou kolokviální práci jsem si vybrala téma návykových látek, přičemž se spíše zaměřuji na ochranu před nimi než přímo jejich popisu. Výjimkou jsou však chystané změny, které zahrnují například hojně zneužívaný kratom, jehož nejasné postavení v seznamu látek potrápila nejednoho vyučujícího. Vzhledem ke své vyšší absenci v tomto předmětu zpracuji případy s alkoholem, tabákovými výrobky a nikotinovými sáčky a také se budu věnovat metodám, jakými chce vláda zabránit opakování situace, která nastala právě v souvislosti s kratomem.

Vymezení návykové látky

Tomu, co je to návyková látka, se věnuje množství literatury. Pokud však zaměříme pozornost na právní předpisy, sledujeme obzvláště zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek a zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.

Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek vymezuje návykovou látku zcela jednoduše a podobně jako ji definujeme v hodinách výchovy ke zdraví, tedy jako „alkohol, tabák, nikotin, omamné a psychotropní látky a jiné látky s psychoaktivními účinky, jejichž užívání může vést nebo se podílet na vzniku a rozvoji duševních poruch a poruch chování“.¹ Jedná se tedy o demonstrativní výčet příkladů a následnou obecnou definici široké skupiny, neboť látek s vlivem na psychiku je nepřehledné množství.

Poměrně zásadní může být bod q), který vysvětluje využití pojmu nikotinové sáčky, jež objevily také na škole, kde vykonávám praxi, a to v takové míře, že byly učitelům rozdány informační letáčky a proběhla informační schůze s rodiči. Pojem zákon vysvětluje takto: „nikotinovým sáčkem bez obsahu tabáku výrobek bez tabáku obsahující nikotin pro orální užití, který není upraven přímo použitelným předpisem Evropské unie“.²

Zákon o návykových látkách využívá širší definici: „omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a splňuje podmínku bezpečnosti podle zákona o obecné bezpečnosti výrobků“. V definici je zmíněno nařízení vlády, jehož součástí jsou obsáhlé seznamy nejrůznějších látek, včetně kodeinu, morfinu a opia (omamné látky), diazepam, meskalinu a psilocybinu (psychotropní látky)³.

V současné době prochází druhým čtením také návrh na novelu, který k návykovým látkám přidává pojem **psychomodulační látky**, tedy látky „s psychoaktivními účinky, které představují nízké riziko negativních zdravotních nebo sociálních dopadů na jednotlivce a společnost a současně jsou uvedeny v příloze nařízení vlády o seznamu psychomodulačních látek, a výrobky z nich“.⁴ Mezi tyto psychomodulační látky by byl zařazen kratom, který figuruje jako jeden z hlavních praktických příkladů pro nutnost změny zákona a zavedení této nové kategorie.

---

¹ § 1 písm. a) zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

² § 1 písm. q) zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

³ nařízení vlády č. 463/2013 Sb. ze dne 18. 12. 2013. Převzato z CODEXIS®.

⁴ § 2 odst. 1 písm. l) sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

Novela rovněž pracuje s kategorií **nových psychoaktivních látek**, které jednoduše nedokážeme zatím pořádně popsat, neboť nám schází dostatek výzkumů a zkušeností. I tyto látky budou zapsány v seznamu nových psychoaktivních látek a výrobků z nich a jejich prodej bude omezen.⁵

Velmi stručný popis pro účely trestního řízení, např. v případě podání alkoholu nezletilému, nalezneme také v **Trestním zákoníku**: „*Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.*“⁶

Postup učitele v různých situacích

1. Alkohol

Není možné vyloučit moment, kdy ve škole objevíme žáka, který působí jako opilý. Může se jednat o situaci, kdy žák do školy přinesl alkohol a následně jej požil, případně alkohol získal jinde (doma, venku) a do školy již přišel pod vlivem alkoholu. V některých případech navíc žák může alkohol nabízet i ostatním žákům. Na všechny tyto příklady pamatuje **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v metodických doporučeních** k primární prevenci rizikového chování, které nalezneme na jejich webových stránkách.⁷ Riziko se však netýká pouze pobytu přímo v budově školy během vyučování, ale alkohol se typicky objevuje také na různých školních akcích (lyžařské výjezdy, dvoudenní výlety).

Problém nastává už při určení, zda je žák pod vlivem či nikoliv. Ačkoliv se na středních školách objevují souhlasy s testováním žáků v případě podezření, existují jedinci, kteří souhlas nepodepíší, případně testování odmítnou, a to navzdory povinnosti podrobit se vyšetření⁸. V samotném zákoně učitelé podporu nenajdou – v případě osob mladších 18 let mohou děti k orientačnímu či odbornému lékařskému vyšetření vyzvat pouze příslušníci PČR či strážníci obecní policie. V případě výkonu ústavní a ochranné výchovy, případně pro preventivní výchovnou péči může osoby vyzvat také pracovník, který je pověřený ředitelem instituce.⁹

Je však zjevné, že pedagogický pracovník v běžném školním zařízení, uveden není. Ideálním řešením je tedy v případě podezření, kdy žák vše popírá, zavolat rovnou PČR, což se však mnohým může zdát jako velmi radikální krok. Ruce učitelů jsou však více než svázané. Vzhledem k tomu, že je zakázán i prodej hraček, které napodobují obaly alkoholických nápojů, pak může učitel řešit i toto překročení zákona, i kdyby se jednalo o „prank“, tedy vtip ze strany žáka.¹⁰

---

⁵ § 2 odst. 1 písm. v) sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁶ § 130 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

⁷ Zde: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=sebevra%C5%BEedn%C3%A9+chov%C3%A1n%C3%AD>.

⁸ § 20 písm. d) zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

⁹ § 21 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

¹⁰ § 12 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

Jestliže je žák v bezvědomí, není nutné se zabývat konkrétními opářeními, co se týká právních předpisů, a žákovi musíme poskytnout první pomoc a přivolat záchrannou zdravotní službu, jinak se vystavujeme riziku z obvinění pro neposkytnutí první pomoci¹¹. V souvislosti s přivoláním záchranné služby je také na místě upozornit na fakt, že většina pojišťoven neproplácí úrazy, které se staly pod vlivem alkoholu. Jestliže se tedy dítě pod vlivem alkoholu zraní např. na lyžařském či cyklistickém kurzu, přičemž může způsobit i nějakou škodu, a lékař najde v jeho krvi stopy alkoholu, ztrácí pojištěnec právo na proplacení. Tato drobnost může být pro mnoho rodičů velmi problematická.

Metodiky MŠMT napovídají postup podle § 31 zákona č. 561/2004 Sb., tedy školského zákona¹². Konkrétní paragraf vysvětluje využívání výchovných opatření. Konkrétní řešení situace tedy záleží na zpracování **školního řádu**, který však nesmí odporovat zákonům (ani dalším pramenům s vyšším postavením). Jestliže školní řád jasně stanovuje potrestání za nošení a užívání alkoholu a žáci jsou s ním seznámeni, jedná se o ideální situaci, kdy učitel ví, jak má postupovat.

Ačkoliv **nesmíme žákům prohledávat osobní věci** (právo na osobní prohlídku mají policejní orgány, nikoliv pedagogičtí pracovníci), je možné žáka požádat, aby vyložil na stůl obsah svého batohu, případně aby alkohol odevzdal. Jestliže žák nespolupracuje a potřebujeme, aby mu byly prohledány věci, pak zavoláme PČR.

Při podezření, že žák by se chtěl vyžadovaného důkazu zbavit, je možné zakázat odnést si batoh na toalety, aby alkohol např. vylil do umyvadla. Zákaz odnosu zavazadel na toalety může zakazovat přímo školní řád, pak je snazší na něj odkázat v jakékoliv rizikové situaci. Jedná se však o dvojsečnou zbraň, neboť tímto zamezíme také menstruuujícím dívkám, aby na toaletu odešly diskrétně např. s malou kabelkou.

Jestliže žák pije alkohol před našimi zraky, je nutné mu láhev zabavit. Stejně tak postupujeme, pokud alkohol najdeme – láhev předáme vedení školy, a to zvláště z důvodu přítomnosti svědků, následně bychom měli společně se žáky sepsat protokol, který jasně říká, co, kde a kdy se našlo a kdo je vlastníkem láhve. Zabavit láhev můžeme i v momentě, kdy ji žák položí na lavici, aby nám ji ukázal.

Pedagogický pracovník neprovádí žádné chemické testy na to, zda se v láhvi skutečně vyskytuje tekutina splňující podmínky, aby byly uznána jako alkohol!

V situaci, kdy víme, komu láhev patří, musíme vyrozumět **zákonně zástupce**, přičemž v této fázi může dojít ke konfliktu – pak je potřeba informovat z. zástupce o povinnosti řešit zdroj alkoholu, tedy osobu, od které dítě alkohol získalo.

- 1) Pokud se tak stalo v nějakém obchodě, škola musí informovat PČR, aby prošetřila/zařídila prošetření, že se na místě alkohol neprodává dětem pravidelně, protože prodej alkoholických nápojů je zakázáno osobám mladším 18 let¹³. Na rozdíl

---

¹¹ § 150 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

¹² ŠEJVL, J., VACEK, J. Co dělat, když – intervence pedagoga. Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept. Příloha č. 4 Alkohol. Dostupné na: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=sebevra%C5%BEedn%C3%A9+chov%C3%A1n%C3%AD>.

¹³ § 11 odst. 5 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

od cigaret je zakázáno prodávat alkohol v automatech.¹⁴ Ve školách a školských zařízeních je prodej také zakázaný, s výjimkou odborných škol, kde probíhá praxe na toto zaměření.¹⁵ Právně je upraven také prodej alkoholu na dálku, například přes internet.¹⁶

- 2) Pokud dítě vzalo alkohol doma, pak mají tuto zodpovědnost rodiče. V případě opakování situace je záhodno, aby situaci prošetřil OSPOD. V případě, že se jedná o nespolupracující rodiče, pak je vhodné informovat PČR, aby rodinnou situaci a přístup k alkoholu dětí prošetřila. Učitel tímto chrání vývoj a zdraví dítěte.

Pokud je dítě opilé, pak zavoláme zákonné zástupce, aby si pro něj přišli, protože není schopno účastnit se výuky a porušuje školní řád. Jinak se opakuje se postu popsany výše. Ve školním řádu může být stanoveno, že za takovéto vyzvednutí, jsou promeškané hodiny automaticky neomluvené. Při vyšším počtu neomluvených hodin je opět nutné řešit situaci s OSPOD.

Někdy může dítě alkohol prodávat ostatním žákům, případně jej stačí nabízet zdarma. Pak se dítě rovněž dopouští přestupku, případně trestného činu (podání alkoholu dítěti)¹⁷, ale jako pedagogičtí pracovníci nemáme oznamovací povinnost, byť je na místě přivolat PČR a uvědomit OSPOD. O situaci musí být vyrozuměni také zákonní zástupci, aby zabránili opakování situace. Osoby mladší 18 let navíc nesmí prodávat alkohol, opět pokud nejde o přípravu na praxi.¹⁸

Pokud ve škole objevíme **dospělou osobu pod vlivem alkoholu**, pak ji z místa vykážeme. Jestliže nabízí ve škole nezletilým alkohol, pak se jedná o porušení zákona, musíme tomuto jednání zamezit a následně zavolat policii. Zákaz prodeje a podávání alkoholu však neplatí, jestliže zrovna škola plní jiné účely (např. akce pro rodiče).¹⁹

2. Kouření

Všechny výrobky, které se týkají kouření (tabák, nikotin, pomůcky pro kuřáky, ale **ne** zápalky, popelníky a zapalovače, nově však zákon zahrnuje i nikotinové sáčky²⁰), je **zakázáno prodávat** mimo určená místa, což jsou specializované prodejny, dále tzv. trafiky, ubytovací zařízení a různé prodejny a stánky nabízející potraviny.²¹ Míst, kde lze sehnat cigarety, je tedy pozhnaně, a je na to potřeba myslet také např. na školních výletech.

Nehledě na to, zda se jedná o stánek, který má jinak povolení k prodeji, existují také případy, kdy je prodej výrobků týkajících se kouření zakázaný bez výjimky. Nepřekvapivě se jedná o

---

¹⁴ § 11 odst. 4 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

¹⁵ § 11 odst. 2 písm. b) zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

¹⁶ § 15 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

¹⁷ par. 204 TZ)

¹⁸ § 13 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

¹⁹ § 11 odst. 3 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

²⁰ § 2 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

²¹ § 3 odst. 1 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

školy, školská zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí, ale také zdravotnická zařízení, akce a obchody určené pro děti a mládež (např. hračkárství), dále všechny dopravní prostředky s výjimkou letadel a další letecké dopravy²². Tyto výrobky musí být také umístěny mimo jiné zboží²³ a v prodejně musí být na viditelném místě zákaz prodeje těchto výrobků osobám mladším 18 let²⁴.

Rovněž se zakazuje prodej v automatech, kde nelze ověřit věk toho, co si zboží vyzvedává²⁵, stejně tak je ošetřen prodej na dálku. Způsob, jakým jsou tyto prodeje kontrolovány, musí provozovatel dát vědět ministerstvu zdravotnictví. Prodej by tedy měl být dostatečně právně ošetřený a selhávají pouze jednotlivé články, jestliže k prodeji nezletilému dojde. Pokud se tedy dozvíme, že došlo k prodeji dítěti, pak upozorníme PČR, aby situaci prošetřila, podobně jako u alkoholu.

Zákon dále popisuje, kde je **zakázáno přímo kouřit**, např. ve škole a školském zařízení. Nesmí se však kouřit ani v prostoru dětského hřiště, což bývá oblíbenou zábavou teenagerů. Zákaz platí i uvnitř sportovišť, v kině a podobě, přičemž se tedy vztahuje také na elektronické cigarety. Na školních budovách musí být umístěny zákazy kouření v prostoru školy. Školní řád může opět zakázat také užívání tabákových a nikotinových výrobků na školních výletech, dokonce i v okolí školy (což může nařídít také samotná obec). Lze tedy potrestat také žáka, který doslova kouří za školou. Kouření se navíc mnohdy odehrává na místech, která dozor tolik nenavštěvuje, přičemž MŠMT jmenuje například toalety²⁶. Na Facebooku se lze dočíst o případech, kdy je vyučujícím dozor na toaletách nepříjemný, zvláště v případě opačného pohlaví²⁷. Škola však dozory nařídít může.

Zákazy se vztahují i na **elektronické cigarety**, navzdory mylným předpokladům, že se jedná o výjimku. Školy navíc mohou zakázat jakékoliv elektronické cigarety, včetně těch ovocných, ke kterým prozatím neexistují důkazy o jejich škodlivosti na zdraví. Tuto situaci řešila škola ve Frýdlantě, kde desítky žáků dostaly důtky za užívání právě elektronických cigaret, protože si žáci mysleli, že se to smí. Rodiče však kritizovali přístup školy, že místo preventivních opatření a upozornění zákonných zástupců předem, rovnou rozdali exemplární tresty.²⁸

Ačkoliv metodické pomůcky pro učitele od MŠMT pracují s tvrzením, že nikotinové sáčky může zakázat pouze školní řád, podle současné právní úpravy tomu tak již není. Zákazy se týkají jak běžných kuřáckých pomůcek, tak nikotinových sáčků i bez obsahu tabáku.²⁹

---

²² § 3 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

²³ § 5 odst. 1 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

²⁴ § 5 odst. 2 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

²⁵ § 6 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

²⁶ Co dělat, když – intervence pedagoga. Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept. Příloha č. 10 Vandalismus. Dostupné na: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=sebevra%C5%BEedn%C3%A9+chov%C3%A1n%C3%AD>.

²⁷ Např. POSPÍŠILOVÁ, L. In: Facebook. 3. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/uciteleplus/posts/5989452037805019/>.

²⁸ POREBSKÁ, H., UHER, A. Neznalost zákona neomlouvá! Za údajně kouření rovnou ředitelské důtky. In: Moravskoslezský deník. 24. 2. 2017. Dostupné na: https://moravskoslezsky.denik.cz/zpravy_region/neznalost-zakona-neomlouvava-za-udajne-kouren-rovnu-reditelska-dutka-20170226.html.

²⁹ KULHÁNEK, A. ŠEJVL, J. Co dělat, když – intervence pedagoga. Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept. Příloha č. 13 Tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky. Dostupné na:

Učitel je povinen člověka, který na místě, kde platí zákaz, kouří, vyzvat, aby přestal, případně aby odešel, přičemž osoba je povinna uposlechnout a buď činnost ukončit, nebo odejít (par 9. odst 1). Nevyzvání, tedy přehlížení takového problému, je přestupkem.

Děti mnohdy napodobují dospělé a předstírají, že kouří (tyčinky, pendreky,...). Existuje však jasné pravidlo, že se zakazuje dovoz³⁰ a „*prodej a výroba potravinářských výrobků a hraček napodobujících tvar a vzhled tabákových výrobků nebo kuřáckých pomůcek*“³¹. Žvýkačkové cigarety, které byly oblíbené v našich dětských letech, si dnes už děti nekoupí a učitelé tedy nemusí náročně zkoumat, zda se jedná pouze o cukrovinku, nebo skutečné cigarety. V případě, že žák kouří např. listí, je ideálním řešením poučit žáky o škodlivosti vdechování čehokoliv, co nedýcháme běžně. Pokud se jedná o rozšířený problém, pak je opět potřeba využít školní řád a zakázat i napodobování užívání návykových látek.

Jestliže najdeme tabákové výrobky u dítěte, můžeme je zabavit, platí však pravidla jako u alkoholu (zákaz osobní prohlídky, sepsání protokolu,...). Hlavní roli zde navíc hrají zákonní zástupci. To s nimi je nutné řešit, kde žák získal k cigaretám přístup, zda k nim má přístup pravidelný a jestli nezneužívá například peníze na obědy. Cigarety je snazší schovat než láhev alkoholu, a proto je součinnost s rodiči velmi důležitá. Pokud rodiče dítě v kouření podporují, případně nespolupracují v rámci preventivních opatření, pak je nutné kontaktovat OSPOD (oznamovací povinnost).

V rámci kouření existují také dvě důležité vyhlášky: **vyhláška č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích a vyhláška č. 37/2017 Sb., o elektronických cigaretách, náhradních náplních do nich a bylinných výrobcích určených ke kouření**. Existuje také **zákon č. 180/2016 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích** a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tyto předpisy se však týkají spíše obecných informací, než informací využitelných přímo pro školy.

Od letošního roku se do **zákona č. 65/2017** doplnil také v 3. paragrafu 5. odstavec ohledně zákazu nabízení a poskytování ekonomických výhod (např. slev) v souvislosti s prodejem tabáku, elektronických cigaret a jiných výrobků určených ke kouření. Výjimkou nejsou ani nikotinové sáčky bez obsahu tabáku. Nesmí se poskytovat ani bezplatně jako odměna za jiný nákup či službu, již tedy neexistuje možnost, že by si někdo pořídil drahý zapalovač a dostal k tomu např. krabičku cigaret či doutník.³² Tyto výhody se nesmí nabízet ani v reklamách³³.

Toto doplnění se jeví informačně přínosné v souvislosti s trendem na sociálních sítích, kdy streamerů na platformě Twitch začali nabízet odměny za výhry v soutěžích, případně za nejvyšší darovanou částku. Největší český streamer Agraelus například v současnosti nabízí největším „donátorům“ (lidem, kteří za stream utratili nejvíce peněz) vlastní alkohol, tzv.

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=sebevra%C5%BEedn%C3%A9+chov%C3%A1n%C3%AD>.

³⁰ § 4 odst. 2 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

³¹ § 4 odst. 1 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

³² § 3 odst. 5 zákona č. 65/2017 Sb., zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

³³ § 3 zákona č. 40/1995 Sb., zákona o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®. (40/1995 Sb.)

bráškovici. V loňském roce nabízel balíček, jehož součástí byl mimo jiné i zapalovač a doutník. Tento balíček však bylo možné vyhrát také v tzv. točce – kdokoliv během streamu utratil peníze, byl zapsaný na seznam uživatelů, kteří se na konci streamu propisali do točícího se kola. Agraelus následně kolo roztočil a zastavil a náhoda zvolila výherce. Tato hazardní hra bývala ještě na počátku roku delší, hráči postupně vypadávali, až zbyl poslední uživatel, nicméně odměnou byly hry a zapojit se mohl každý, kdo v daný okamžik napsal, že se chce zúčastnit. Sankce následovala až po prohře, kdy bylo potřeba „doplatit“ svou účast, jinak bylo uživateli banem zabráněno se dále účastnit streamů. V současnosti by tedy šlo tuto zábavu napadnout, i když Agraelus několikrát upozorňoval, že výhra obsahující alkohol či tabákové výrobky platí pouze pro dospělé uživatele.³⁴

3. Kratom

Od roku 2010 se v České republice objevují nové psychoaktivní látky, na které náš současný právní řád bohužel nestačí, a tak dochází ke zneužívání a prodeji ve stovkách tun ročně, dokud nedojde ke zpožděnému zákazu (proces trvá min. rok) a prodej se nezačne označovat jako nelegální (ne že by to razantně změnilo množství zneužívání). Nejtypičtějším případem je kratom, jinak také nízkopotentní konopí, který hojně probírala také média.

Novela si tedy klade za cíl, aby bylo možné snáze reagovat na tyto novinky a současně existovala možnost regulace trhu s těmito látkami, aniž by se staly součástí zakázaných látek v jiných seznamech (viz výše nařízení vlády o seznamech omamných a psychotropních látek). Pokud se tedy objeví nová látka, pak bude urychleně zařazena na seznam nových psychotropních látek, aby došlo k regulaci (zákazu) jejího prodeje, a teprve následně se bude rozhodovat, zda se jedná o zakázanou návykovou látku či nikoliv (a pak bude zapsána na seznam psychoaktivních látek). Jedná se však o české vypořádání se s novými látkami, které nefunguje v ostatních zemích, na což je potřeba myslet např. při dovozu.

Tento mírnější krok, kdy nedojde k úplnému zákazu, je podepřen názory odborníků ze Systému včasného varování před novými psychoaktivními látkami a WHO, kteří **nedoporučují plošný a úplný zákaz**.³⁵ Odůvodnění novely vysvětluje také snahu o různé posuzování škodlivosti různých látek, snahu předejít předzásobením se „předpokládanými zakázanými“ látkami a vychází vstříc také vědeckému zkoumání. O seznamy se bude starat Úřad vlády ČR a látky bude zkoumat prostřednictvím Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti.

Novela navíc popisuje **dopad na rodiny**:

„Osoby sociálně slabé a příslušníci národnostních menšin patří mezi nejvíce zranitelné skupiny osob, jak co do rizikového užívání psychoaktivních látek, tak co do případných dopadů jejich zařazení na seznam návykových látek a související přesah v rovině trestního práva. Užívání, především pak rizikové, také může mít u mladistvých rozvratný dopad na rodinné prostředí, zdravý vývoj a sociální začlenění. Omezení dostupnosti a striktní požadavky na bezpečnost psychomodulačních látek v rámci navrhované regulace směřují k omezení negativních zdravotních a sociálních dopadů u těchto zranitelných skupin. Dopady na specifické skupiny osob budou tedy pozitivní.“³⁶

³⁴ Záznamy streamů dostupné zde: <https://www.twitch.tv/agraelus/videos>.

³⁵ Sněmovní tisk 504/0, návrh na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

³⁶ Str. 31. Sněmovní tisk 504/0, návrh na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

Ačkoliv byl kratom prodáván jako doplněk stravy (zvláště kvůli způsobu užívání), není možné jej takto regulovat, a to z důvodu právě psychoaktivních účinků.³⁷ Právě výše popsany nově vzniklý seznam látek by měl sloužit jako položka, kam lze látky podobné kratomu zařadit, aby se dále nepohybovaly v šedé zóně, která jim umožňuje nakládání jako s potravinovými doplňky neb dokonce **sběratelskými předměty** (tedy prakticky bez omezení). Nálepka sběratelského předmětu umožňuje prodejci kratomu jeho nabízení v automatech, všech prodejnách i přes internetovou síť, a nehledí se dokonce ani na věk spotřebitele. Naopak – vyloučení dětí a mladistvých by znamenalo porušení zákona o ochraně spotřebitele, konkrétně zákazu jeho diskriminace na základě věku³⁸.

A co se tedy změní, jakmile se látka ocitne v seznamu psychoaktivních látek? Nebude možné ji používat jakkoliv jinak než k povolenému výzkumu, což vlastně řeší všechny potíže s prodejem nezletilým³⁹. Následně se na ni budou vztahovat buď práva a povinnosti pro návykové látky (omamné, psychotropní), nebo psychomodulační látky.

Prodejce psychomodulačních látek musí být zapsán v Rejstříku osob nakládajících s psychomodulačními látkami. Nedodržení tohoto požadavku bude považováno za přestupek. Nebude možné si látku poslat poštou formou obyčejných zásilek, ani dovoleno umísťovat látku do poštovních schránek⁴⁰. Nejdůležitější změnou týkající se nás učitelů je, že minimálně přestupkem bude také umožnění požití těchto látek právě dětem a mladistvým⁴¹.

Jestliže bude látka zařazena na seznam psychomodulačních látek, bude například zakázáno prodávat ty látky, které připomínají hračku/výrobek pro děti, potravinu nebo kosmetický přípravek⁴². Látky nesmí být prodány nezletilým⁴³, a to ani na dálku⁴⁴. Dále bude nemožné je prodávat mimo specializované prodejny⁴⁵, kam budou mít osoby mladší 18 let zakázáno vstupovat⁴⁶, a nebudou se vyskytovat ani v automatech. Zákaz prodeje v místech souvisejících s dětmi, včetně škol, je samozřejmostí⁴⁷.

Podobně jako cigarety a další kuřácké potřeby, viz výše, nesmí sloužit návykové látky jako výhra v hazardních hrách (nelze hrát ani o léčiva), přičemž do tohoto seznamu budou doplněny také psychomodulační látky⁴⁸.

---

³⁷ Myšlen je zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ § 6 zákona č. 634/1992, zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

³⁹ § 33h sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴⁰ § 33i sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴¹ § 39 sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴² § 33e odst. 6 sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴³ § 16a odst. 4 sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴⁴ § 16c sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴⁵ § 16a odst. 1 sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴⁶ § 16a odst. 3 sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴⁷ § 16a odst. 2 sněmovního tisku 504/0, návrhu na změnu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=230741>.

⁴⁸ § 10 odst. 6 zákona č. 186/2016 Sb., zákona o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.

Co se týká nálezu návykové (a jiné) látky ve škole, opět velmi záleží na zpracování postupu, který nabízí školní řád. Ten by měl pracovat zvláště s obecnými formulacemi, aby bylo možné rovněž reagovat na jakoukoliv „novinku“, se kterou některé dítě přijde. Rozhodně se tedy hodí spíše demonstrativní než taxativní seznamy.

Postup je víceméně podobný jako výše, OSPOD kontaktujeme, jakmile se jedná o opakovanou záležitost. Na rozdíl od kouření a alkoholu je však potřeba upozornit na fakt, že návykové látky může pěstovat/vyrábět sám žák. Oznamovací povinnost máme v okamžiku, kdy se jedná o distribuci návykových látek⁴⁹.

Současně je také nutné upozornit, že podle MŠMT musíme nechat látkou ovlivněného žáka odvést domů a pokud si pro žáka nepřijde jeho zákonný zástupce, pak je nutné požádat o pomoc PČR. Do následného řešení prevence se poté zapojuje metodik prevence. Opět platí, že škola podezřelou látku netestuje, pouze zabaví, pokud může bez osobní prohlídky. Vypracovává se protokol. Opět platí také nutnost přivolat záchrannou službu, jestliže si to situace žádá.

Závěr

V práci jsem představila tři situace týkající se ochrany před návykovými látkami, konkrétně jsem zvolila alkohol, nikotin a kratom, respektive spíše novelu věnující se návykovým látkám jako takovým. Do práce jsem zapojila také metodiky od MŠMT, které se zdají být nepřehlednými, nabízejí však základní postupy pro orientaci v problematice – a nechávají školám volnou ruku.

PRÁCE TVOŘÍ PODKLAD PRO PREZENTACI.

---

⁴⁹ § 367 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Převzato z CODEXIS®.